

Kada pogledamo oko sebe i pomalo se udubimo u razmišljanje koje su to vrijednosti danas cijenjene u našem društvu, prvo što izlazi na površinu je bogatstvo i uspjeh. Važno je imati puno novaca, biti najbolji, najjači, najuspješniji. A oni koji to nisu?

Teško je zanemariti činjenicu da danas, unatoč mnogobrojnim izvorima informacija i sveukupnom materijalnom i socijalnom napretku, jedan veliki broj djece školske dobi sustavno ne uspijeva udovoljiti svakodnevnim zahtjevima koje školovanje i društvo pred njih postavljaju. U jednom istraživanju dobiveni su rezultati koji pokazuju da čak 17,7% djece u hrvatskim školama ima teškoća sa snalaženjem u novim situacijama i zadacima (Bašić, Ferić i Kranželić, 2001.). Ti su učenici u radu neinicijativni i neaktivni, ne znaju upotrijebiti prethodno naučeno pri rješavanju problema te su nekritični prema svom znanju.

Školski neuspjeh problem je koji pogada učenike, njihove roditelje, učitelje, a, na kraju lanca, i čitavo društvo.

Za više informacija,
savjet ili edukaciju
slobodno nam se obratite:

Udruga "Igra"
Sveti Duh 55, 10000 Zagreb
01/3704-537
udruga.igra@zg.htnet.hr
www.udrugaignra.hr

Autorica teksta: Klaudija Šarkanj, prof.
Lektorica: Maja Vlašić
Ilustratorica: Zrinka Ostović
Dizajn: Bestias

ŠKOLSKI (NE)USPJEH?

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske
Projekt se provodi zahvaljujući darovnici Programa za inovacije i učenje.

The World Bank

Centar za socijalnu
skrb Zagreb

mppi
modifikacija
ponašanja
putem igre
RADIONICE I LETAK

ŠKOLSKI NEUSPJEH
letak za učitelje

Uspjeh, neuspjeh i PUP

Što se može učiniti?

UZROCI

školskog neuspjeha mnogobrojni su i vrlo često međusobno isprepleteni. Najčešće su to *snižene kognitivne sposobnosti, specifične teškoće u stjecanju i uporabi slušanja, govora, čitanja, pisanja i matematičkih vještina ili smetnje pažnje*. Također se kod neuspješnih učenika često uočavaju *odgojna i obrazovna zapuštenost, nedostatak radnih navika ili manjak predznanja, gubitak motivacije i negativni stav prema školi*, kao i *korištenje neučinkovitih strategija učenja ili neodgovarajućih metoda poučavanja*.

POSljedICE

Problemi sa svladavanjem školskih zadataka vrlo lako prelaze u probleme ponašanja koji pak izazivaju nove probleme u razredu, školi, obitelji i širem okruženju.

Vrlo često smo skloni razmišljanju kako u razredu gotovo ništa ili vrlo malo možemo učiniti. Biologija i roditelji su učinili svoje, a mi eventualno možemo pomoći da dijete dogura do kraja osmog razreda. Tome jako pogoduje naš cjelokupni školski sustav i uvjeti rada koji su prvenstveno prilagođeni prosječnicima, usmjereni na ostvarivanje plana i programa u prevelikim razrednim odjelima i bez potrebne podrške. No, upravo takav stav onemogućuje promjene u očekivanjima spram učenika, planiranje i stvaranje uvjeta za dugoročni uspjeh te prevenciju poremećaja u ponašanju. Silna rješenja koja se donose (prilagođeni program, individualizirani pristup) samo naizgled rješavaju problem jer zapravo nema adekvatnih uvjeta za njihovo ostvarivanje. Osim toga, na taj način su djeca s teškoćama dodatno etiketirana.

Uspjeh je prirodna ljudska potreba. On nam omogućava zadovoljstvo sobom, ali i prihvaćanje od strane drugih ljudi. Ne čudi stoga što su reakcije ljudi na neuspjeh često vrlo burne i neugodne. *Neke od reakcija koje se mogu uočiti kod neuspješnih učenika su: agresivan stav i mržnja prema školi, učiteljima i školskim predmetima, rezignacija, povlačenje u sebe, regresivni oblici ponašanja*. Kod djece, koja trajno doživljavaju školski neuspjeh, javlja se *osjećaj nesigurnosti, nisko samopouzdanje i samopoštovanje, a vjerojatno je da će nakon nekog vremena početi izbjegavati nastavu, neopravdano izostajati iz škole, a u nekim slučajevima i napustiti školovanje*.

Važno je naglasiti da zanemarivanje ili umanjivanje značaja prvih promjena u ponašanju učenika može dovesti do razvoja složenih oblika poremećaja u ponašanju koji zahtijevaju dugotrajni i kompleksniji tretman.

S obzirom da su djeca školske dobi u intenzivnom razvoju (tjelesnom, kognitivnom i emocionalnom), potrebno je i poremećaje koji se javljaju promatrati kao razvojne. Oni u različitim fazama rasta i razvoja djeteta imaju drugačije pojavne oblike i funkciju, mogu se pojavljivati ili nestajati, mogu štetiti (najčešće u školskom okruženju), ali ponekad i koristiti pojedincu. Međutim, problem je u tome što smo skloni stvari promatrati kao da su statične. Kad se jednom "prilijepi" određena dijagnoza, sva naša očekivanja od učenika, zadaci koje dobiva i cjelokupan odnos prema njemu upravljani su tom dijagnozom. Pri tom se postavlja pitanje u kojoj mjeri zapravo uspijevamo postići napredak kod tog učenika i jesu li njegove potrebe zadovoljene. Dijagnoze su samo dogovorene kategorije, odnosno način na koji se stručnjaci sporazumijevaju. One nas donekle mogu usmjeriti i dati neke informacije, ali zapravo ništa ne znače za konkretno dijete i njegov svakodnevni život i neće riješiti njegove probleme.

Svaki pojedinac, uz teškoće koje ima, posjeduje kvalitete i sposobnosti koje ga izdvajaju od drugih.

U školi je neizmerno važno otkriti koje su to kvalitete i osigurati djetetu uvjete za razvijanje istih. Učenici s posebnim potrebama u pravilu zahtijevaju prilagodbu u metodama poučavanja kako bi postigli optimalnu razinu znanja i razvoja. To je ponekad vrlo teško realizirati, no u svakom slučaju se isplati jer već i male promjene u pristupu ili kreativnija didaktička sredstva mogu dati pozitivne rezultate.

Također je važno omogućiti učeniku doživljavanje uspjeha. Kako to najlakše učiniti? Zadavanjem zadataka takve težine (ni prelagane ni preteške) koje će dijete uz trud i zalaganje uspjeti izvršiti. I naravno, važno ga je za to pohvaliti!!! Na taj će način upoznati osjećaj uspjeha i dobiti pažnju, a to su snažni potkrepljujući faktori i motivatori za daljnji trud. Može se očekivati da će takav pristup redovito i kroz dulje vrijeme pogodovati učenikovu napredovanju u skladu sa sposobnostima.

Vjerujem da je svakom učitelju dovoljno samo nekoliko sekunda da se prisjeti ponosa, sjaja u očima i zadovoljnog smijeha nekog učenika s teškoćama kada je nešto uspješno ili korisno napravio u razredu (čak i nevezano za školsko gradivo).

Ne treba posebno naglašavati da je važno otkriti uzroke neuspjeha, odnosno dobro upoznati dijete (sve njegove osobine, životne prilike, jake i slabe

strane). Nećemo jednako raditi s djetetom koje ima snižene intelektualne sposobnosti, odnosno s onim koje je obrazovno i odgojno zapušteno ili ima poteškoća s pažnjom. Valja iskoristiti kapacitete djetetove okoline i uspostaviti zaista kvalitetnu suradnju s važnim osobama (roditeljima, obitelji) iz djetetovog života.

Za uspostavu kvalitetnog odnosa i suradnje s roditeljima potrebno je roditelje prihvatiti kao partnere (iako nam ponekad otežavaju rad), što znači da nije dovoljno samo obavijestiti ih o ocjenama, izostancima, ponašanju na nastavi i nepodopštinama koje dijete izvodi. Potreban je redovit protok informacija i s jedne i druge strane, podjela zadataka te dogovor o tome kako će s djetetom raditi roditelji, a kako učitelj. Dakle, nije cilj međusobno prebacivati odgovornost i tražiti gdje je tko pogriješio, već raditi dogovorno, u istom smjeru, za dobrobit djeteta.

I na kraju, od neizmernog značaja za zadovoljstvo i uspjeh svakog učenika je pozitivno školsko i razredno ozračje. Jedan je od najtežih zadataka, koji se postavlja pred učitelje, odgojiti kvalitetne, tolerante ljude koji su u stanju prihvatiti i uvažavati druge. Ali ako naš posao shvatimo kao poučavanje za život, vrijedi se uhvatiti u koštac s tim izazovom! Važno je kod učenika već od predškolske dobi razvijati svijest o tome da je svatko od nas različit i poseban, kako nećemo svi imati iste ocjene ili jednako dobro rješavati školske zadatke, ali unatoč tome, da svatko od nas ima svoje kvalitete i da smo svi kao osobe jednako važni i vrijedni!

LITERATURA:

- * Bašić, J., Koller-Trbović, N., Uzelac, S. (2004): *Poremećaji u ponašanju i rizična ponašanja: Pristupi i pojmovna određenja*, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb
- * Butorac, Ž. (2006): *Specifične teškoće u učenju*, Bilten Hrvatske udruge za disleksiju, br.16
- * Glasser, W. (1994): *Kvalitetna škola*, Educa, Zagreb
- * Lacković – Grgin, K. (2000): *Stres u djece i adolescenata*, Naklada Slap, Jastrebarsko
- * Prvičić, I. (2005): *Za školski (ne)uspjeh ima lijeka*, www.vasezdravlje.com

